

PREDSTAVLJANJE ZNANSTVENE AUTORSKE KNJIGE

Ala šu, gremo se igrat! (2024)
Maja Ružić, Vjekoslava Jurdana i Sandra Kadum

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
(147 str.)

U nedjelju, 1. rujna 2024. godine je u Baredinama¹, pred 100-tinjak posjetitelja predstavljena znanstvena autorska knjiga *Ala šu, gremo se igrat! (Hajde, idemo se igrati!)*, čije su autorice prof. dr. sc. Maja Ružić, izv. prof. dr. sc. Vjekoslava Jurdana i izv. prof. dr. sc. Sandra Kadum. Sve tri autorice su profesorice Fakulteta

1 Jama/Grotta Baredine smještena je u zapadnom dijelu Istre, između Poreča, Višnjana i Tara, nalazi se u blizini mjesta Nova Vas, i zaštićeni je geomorfološki spomenik prirode: prvi je speleološki lokalitet na hrvatskom dijelu istarskog poluotoka uređen za posjete. Ime je, najvjerojatnije, dobila od riječi *bared*, što u lokalnom (istarskom) dijalektu označava zapušteno zemljište. Krški teren, u kojem je nastala, morski je sediment kredne starosti prekriven poznatom istarskom crvenicom (*terra rossa*, crvena zemlja). Vertikalni ulaz u jamu smješten je na 117 metara nadmorske visine. Dubina jame iznosi 132 metra, a za posjetitelje je uređena staza kroz pet dvorana, do dubine od 60 metara – ostali metri su osigurani za speleološka istraživanja. Nakon strme ulazne vertikale, posjetitelji se spuštaju stepeništem (240 stepenika). Unutrašnjost jame prekrivena je kalcitnim naslagama, stalaktitima, stalagmitima i sigastim stupovima različitih boja, tvoreći zanimljive i čudnovate figure, kao na primjer vrlo realističan kip Bogorodice, zavjese visoke desetak metara, kosi toranj iz Pise, snješko lučonoša koji je postao i zaštitnim znakom jame. Zanimljivost jame, gdje je temperatura stalna i iznosi 13 – 14 °C, je susret s podzemnim životinjskim svijetom, posebno s čovječjom ribicom, endemskom životinjom koja živi samo u krškim područjima.

za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Promotori su bili urednica izv. prof. dr. sc. Helena Pavletić, recenzent prof. dr. sc. Predrag Zarevski i gospodin Vladimir Torbica, pročelnik Upravnog odjela za kulturu i zavičajnost Istarske županije. Moderator predstavljanja bio je gospodin Elvis Mileta, urednik i voditelj HRT-a Radio Pule. O monografiji su govorile i autorice.

Urednica prof. Pavletić ukazala je na važnost istraživanja zavičajne baštine, istaknuvši da svaka od opisanih igara nosi drugačije uspomene, lijepe ili manje lijepe, ali uvijek tako životne, uspomene koje s vremenom padaju u zaborav, ali koje čitajući ovu monografiju polako isplivavaju iz zaborava, kada se, danas već davne uspomene, dijelilo s prijateljima iz djetinjstva. Važno je promicati tradicionalne igre u aktualnom globalizirajućem trenutku kada je na djelu posvemašnja alijenacija, ali i procesi koje dijete udaljavaju od skladna i prirodna razvoja njegove ličnosti. Umjesto dugotrajna sjedenja ispred računala, odvojeni u samotničkim prostorima, tradicionalne igre pozivaju i djecu i odrasle na suradnju i zajedništvo, odgovornost i disciplinu.

Recenzent prof. Zarevski posebno je ukazao na činjenicu, da danas kada su djeca i mladi zatvoreni u svom svijetu, zaokupljeni računalnim igricama i pametnim telefonima, i kada se uočava jasan trend smanjivanja izravne interakcije među vršnjacima, od velike je važnosti i koristi sačuvati tradicionalne zavičajne igre koje su igrale generacije djece. Istaknuo je, također, na vrlo važnu komponentu istarske interkulturalnosti s obzirom na to da su u monografiji prikazane, uz hrvatske, i izvorno talijanske igre, ujedno i opisane talijanskim istarskim dijalektom.

I pročelnik Upravnog odjela za kulturu i zavičajnost Istarske županije, gospodin Vladimir Torbica, naglasio je važnost tradicijskih istarskih zavičajnih igara, njihovo čuvanje od zaborava te istaknuo da znanstvena autorska knjiga predstavlja znatan doprinos očuvanju folklorne baštine dječjih igara u Istri.

Autorica prof. Jurdana kazala je da je igra, između ostaloga, i kulturno-jezični fenomen koji se pojavljuje u svim kulturama svijeta, da je temeljni činitelj kulture, usko povezana s estetskim. Pritom je istaknula da se pojam *zavičaja* i njegova izvedenica *zavičajnost* može razmatrati i s dijalektološkog stajališta,

Prisutni slušaju predavljanje recenzenta Predraga Zarevskog

Autorice (odjevene u istarskoj narodnoj nošnji) i urednica monografije; slijeva: Sandra Kadum, Helena Pavletić, Vjekoslava Jurdana i Maja Ružić

zavičajnoga govora kao izvornoga govora nekoga kraja koji ima dijalektalna obilježja i razlikuje se od standardnog jezika. Nadalje je, prof. Jurdana, istaknula da su skupljene igre dio djetinjstva starijih generacija koje su mlađima ostavljene u nasljedstvo, i one predstavljaju dio kulturne baštine: jezika, običaja, rituala, a posebno jezične vrijednosti istarskog zavičaja, koje se usmeno prenose generacijski, kao i odgojnim djelovanjem. Dječje tradicionalne igre imaju važnu ulogu u promicanju i zaštiti kulturnog naslijeđa određene sredine – u našem slučaju Istre – pa ih je stoga važno zabilježiti. Tradicionalne igre, poput svih drugih igara, temeljno i mnogostruko utječu na pojedine aspekte dječjeg razvoja, djelujući na razvoj djeteta u cjelini.

Prof. Ružić je navela da je u sakupljenim i u ovoj monografiji prikazanim tradicijskim igrama moguće uočiti *spol i dob djece, kolektivni ili individualni karakter igre, godišnje doba, te prostor (mjesto) na kojem se igra odvija*. Prikazane igre potvrđuju opća svojstva tradicijskih igara: jednostavnost i skromnost te uporaba prirodnih materijala. Primjeri za uporabu prirodnih materijala jesu: *z balotami od čvrstega driva* (s boćama od čvrstog drveta), *balote drivenene i doma delane* (drvene boće izrađene kod kuće), *manja grota ili pljočka* (manji kamen; pljočka je kamen okruglog oblika i debljine oko dva centimetra) i dr. Kao primjer jednostavnosti i skromnosti pri izvedbi igre, prof. Ružić je navela igru **Gnjizdo** (gnijezdo): *Je rabilo iskati i pokazati ki zna kadi je već gnjizdi s jaji od tići. To je mora dokazati da gre na dub i da zove jenega da dojde vidit ko su u gnizdu tići ili jaja*. (Onaj tko je znao gdje se nalaze gnijezda s ptičjim jajima, morao je to pokazati, popeti se na stablo, a drugo se dijete popelo za njim vidjeti jesu li u gnijezdu ptići ili jaja. Onaj koji je pokazao najviše gnijezda s jajima, bio je pobjednik.)

Prof. Kadum je navela da je istraživanje trajalo od 2020. do 2023. godine i da su u njemu, pored autorica, sudjelovali i studenti – njih 29 – s odgojiteljskog i učiteljskog studija Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Pritom su mladi istraživači, na terenu, razgovarali sa svojim roditeljima, djedovima i bakama, pitali svoje sumještane ili prijatelje i poznanike, te su zapisivali ono što su čuli i dobili metodom razgovora. Kazivači, njih 53, igre su kazivali dijelom na svom dijalektnom izričaju, a dijelom na govorenom obliku unutar hrvatskog standardnog jezika. Prikupljeno je i pažljivo obrađeno 108 (starih) istarskih igara, neke od igara i u više inačica, vodeći pritom računa o lokaciji i mjestu gdje se izvode, dijalektalnom prikazu kao i standardnojezičnom prijevodu opisa igara, što čini od ovoga djela novinu u hrvatskoj didaktičkoj znanosti. Na taj je način dobivena opsežna građa s područja cijele Istre koju su autorice s velikom pažnjom uredile i objavile u znanstvenoj autorskoj monografiji.

Na samome kraju predstavljanja monografije, moderator gospodin Elvis Mileta istaknuo je da se zapisana građa u monografiji prikazuje uz pojedinu igru u zasebnim odjeljcima i svi prikupljeni iskazi objavljeni su u njihovu autentičnom obliku, bez pravopisnih, interpunkcijskih i sadržajnih intervencija. Zatim je, iz monografije, pročitao nekoliko tradicijskih istarskih dječjih igara.

Vladimir Kadum

